

„ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ” (1921)**В. СІМОВИЧА ЯК ДЖЕРЕЛО ДІАЛЕКТОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ**

У статті проаналізовано „Граматику для самонавчання та в допомогу шкільній науці” (1921) В. Сімовича як джерело дослідження говорів української мови. У примітках автор підручника на прикладі творів класиків українського письменства вказував на діалектні риси української мови, передусім – західноукраїнських говірок.

Ключові слова: Буковина, покутсько-буковинські говірки, В. Сімович, волинські говірки, галицький діалект, говори південно-західного наріччя, Граматика української мови, гуцульські говірки, діалектологія, західноукраїнська мовна традиція, історія мовознавства, лемківські говірки, наддністрянські говірки, Підгір'я, подільські говірки.

Постановка проблеми. Наукова діяльність Василя Сімовича належить до маловивчених сторінок історії лінгвістичної науки, проте його спадщина потребує вивчення й осмислення в контексті сучасних завдань українського мовознавства. Актуалізація здобутків В. Сімовича, що становить цінне джерело для історії розвитку й становлення української літературної мови кінця ХІХ – початку ХХ ст., розпочалася лише в останнє десятиліття і низка його важливих мовознавчих статей та досліджень потребують докладнішого аналізу. Системне вивчення досвіду науковців, що працювали в зазначений період, заповнить інформаційну прогалину в історії українського мовознавства, сприятиме використанню їхніх досягнень при розв'язанні проблем сучасного функціонування української мови.

Головною працею В. Сімовича, що мала вагоме значення для нормування літературної мови, є його „Граматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці” (далі в тексті – граматика), що вийшла двома виданнями в 1918 та 1921 роках. Саме в цій розвідці він виклав найновіші для того часу погляди щодо сутності мови, її функціонування й розвитку, історії, становлення української літературної мови, її діалектної основи, морфологічної будови та правописної практики, культури й стилістики, мови письменників тощо.

Підручник містить чимало позамовної інформації культурного характеру та прикладів. Граматика привертає увагу й наочно-метафоричною манерою викладу, завдяки якій мовні явища розглянуті образно, доступно для розуміння людей з різним рівнем

освіти, проте не спрощено. У праці автор подав також і примітки, які дозволяють сучасним мовознавцям виразно уявити собі живомовне середовище того часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним із перших розпочав аналіз наукової спадщини В. Сімовича Ю. Шевельов, який оцінив працю як „на свій час найповнішу й найавторитетнішу українську граматику, що відіграла важливу роль в стандартизації літературної мови. Оперта на традиції С. Смаль-Стоцького, вона водночас свідчила про авторові зв'язки з підросійськими українцями і якоюсь мірою узгоджувала обидві традиції. Саме в цьому її вплив на норми літературної мови був найвідчутніший і переважно позитивний” [6, с. 50]. О. Горбач, один із учнів В. Сімовича, зауважував: „Одною з головних його праць, а щодо значення на свій час – найважливішою, була оця „Грамматика української мови” [2, с. 440].

В українському мовознавстві вивчення спадщини В. Сімовича та зокрема його граматики, а також значення його діяльності в загальнокультурному процесі активізувалися лише впродовж останнього двадцятиліття. На окрему увагу заслуговують розвідки чернівецької дослідниці Л. О. Ткач, яка ініціювала роботу над двотомним виданням праць В. Сімовича та стала упорядником його статей [6; 7]. Над епістолярним архівом проф. Сімовича працювали Н. Булега та І. Черкез (Шепетюк) [1] і Т. Гуцуляк [3].

Визначення раніше не вивчених напрямів дослідження. Як пам'ятка української мови для вивчення говірок південно-західного наріччя початку ХХ ст. досі „Грамматика української мови” (1921) не була розглянута.

Мета статті – проаналізувати зазначену працю В. Сімовича як джерело діалектологічних студій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Свого часу книга отримала схвальні відгуки. Зокрема, у часописі „Кригарь” Є. Тимченко в рецензії на перше видання граматики писав, що „це зовсім новий тип підручника – самонавчителя української мови. Написаний фаховим філологом лінгвістом <...> Обширний граматичний матеріал подано в формі надзвичайно популярній, приступній людині навіть із щонайменшою освітою. Мова автора так вільна від деяких „галіцизмів”, що може задовольнити найвередливішого „полтавця”... <...> Автор дає докладний виклад української літературної мови <...> при тім не минає ні діалектних відмін, ні московських впливів і в відповідних місцях застережує перед ними свого читача” [11, с. 716–717].

У передмові автор граматики зазначає, що „кожне село, кожне місто має свою *говірку* (виділення В. Сімовича – *прим. авт.*), отже мова народу ділиться на багацько говірок. <...> Розуміть ся, що *всі люде балакають правильно*. Кожне слово в народі, кожна форма – усе *правильне*. В кожному селі, <...> місті правильно балакають, але тільки для *того села, чи*

міста. <...> Як усі мови, має й українська мова і свою письменницьку мову, має і свої говірки” [5, с. 13–14].

Щодо класифікації головних українських діалектів, автор підручника вказав насамперед мову південно-західного наріччя: „...вирізняється мова Закарпатських Українців, деякі галицькі й буковинські говірки (Гуцули, Лемки, Бойки, Підгіряни), мова Поліщуків і мешканців північної Чернігівщини¹. <...> Українська письменницька мова розвинулася з наддніпрянських говірок. Це мова Київщини, Полтавщини та південної Чернігівщини” [5, с. 14].

Прикметою граматики В. Сімовича, що вирізняє її з інших підручників, є те, що приклади діалектних явищ він подає з художніх творів українських письменників у примітках, зокрема, галицькими письменниками називає А. Могильницького, Я. Головацького й М. Устияновича, гуцульським письменником – Ю. Федьковича, покутським – В. Стефаніка.

Знаний діалектолог І. Панькевич у рецензії на друге видання граматики В. Сімовича писав, що вона за своїм обсягом і матеріалом перевищує всі дотеперішні граматики, а „велике число прикладів і пояснень – се прикмета книжки, з яких можна черпати ” [4, с. 378–380].

І. Панькевич вказує на кілька недоглядів у граматиці, зокрема, зазначає: „При вчислюванні родових різниць межі іменниками в українській і великоруській мові не все правильно. Слово „*луть*” у закарпатських говорах є й мужеського роду. <...> Не знаю, чи не ліпше було би держатися при степенях порівняння лише двох окінчень: *-ший, -ійший*, яких придержуються також наші визначніші письменники Куліш, Франко, Нечуй-Левицький, Грінченко, замість трьох окінчень: *-ший, -щий, -чий*. <...> Зовсім неправильно говорити, що форм *она, оно, они*, себто без наголосового „*в*”, нігде не находимо. Навпаки сі форми такі живі, як і *вона, воно, вони*” [4, с. 389].

Для позначення говорів української мови в підручнику немає чіткої системи, автор вживає або територіальне позначення регіону (*на Буковині, на Поділлі, в західній Волині, в Галичині, на Закарпатті* чи *у Полтавщині, Харківщині, на Херсонщині*), або назви людей за територіальною ознакою (*Гуцули, Підгіряни, Покутяни* тощо).

¹ З приводу наддніпрянських говірок В. Сімович вважав, що вони „найбільш *однотайні* щодо свого складу; вони дуже зрозумілі для людей із інших сторін України, <...> у мові Наддніпрянців багато гарних образів, до того народ балакає там, немов співаючи, має багатько гарних пісень, і їх більш, ніж у інших наших людей, і т. д. Але найважніше, чому наддніпрянські говори стали основою нашої письменницької мови, то це те, що звідтіля *пішло наше нове письменство*. Хто як не Полтавець *Котляревський* почав у нас перший писати народньою мовою? І всі письменники до *Шевченка* теж Наддніпрянці. Рямки нашої письменницької мови, з чисто народньої на мову інтелігенції, розширили Борзенець *Куліш* і Полтавець *Старицький*. Найкраща щодо складу слів мова в Киянкі *Марка Вовчка* та Полтавця *Панаса Мирного*, словом, – усі найкращі письменники, яким доводило ся *творити* письменство, або самі родом *із над Дніпра*, або жили *над Дніпром*” [5, с. 13–14].

З-поміж загальних рис, прикметних для західноукраїнських говірок, зазначено такі діалектні явища: 1) вимова [o] перед складом з наголошеним [a]: *богато, богатий, холява, хазяїн* [5, с. 80; АУМ, к. 59]; 2) вимова ненаголошеного [e] з наближенням до [u]: *ниначе, ни знав, регочит ся* [5, с. 73; АУМ, к. 32, 33]; 3) закінчення *-e* в іменниках сер. р. II відміни м'якої групи в наз. в. одн.: *безвіде, Поділе, весіле, божевіле, насіне, подвіре, колосе, клоче* [5, с. 64; АУМ, к. 183, 184]; 4) закінчення *-ий* замість літературного *-ей* у род. в. мн. множинних іменників та I і II відміни: *дітий, людий, очий, грудий, плечий, дверий, гроший; свиний, миший, воший; коний, гостий*. [5, с. 167, 159, 172; АУМ, к. 197]; 5) закінчення *-и* замість літературного *-і* в дав. в. і місц. в. одн. іменників I і II відміни м'якої групи: *диня – дини, воля – воли, задача – задачи; в учители, у хлопци, у Відни* [5, с. 157, 166; АУМ, к. 172]; 6) іменники III відміни типу *сіль, ніч* в оруд. в. одн. відмінюються *солею, начею* [5, с. 169; АУМ, к. 176]; 7) закінчення *-ев (-ов), -ов (-ойов)* в оруд. в. одн. іменників I і III відмін: *диня – динев (диньов), воля – волев (вольов), задача – задачев (задачов), нога – ногов, рука – руков, повість – повістев* [5, с. 163, 166–167, 170; АУМ, к. 171]; 8) закінчення *-ох* у місц. в. мн. множинних іменників та II відміни: *коньох, гостьох, людьох, грудьох* [5, с. 157, 172; АУМ, к. 205]; 9) закінчення *-о* в кл. в. одн. іменників I відміни м'якої та мішаної групи: *судьо!, тесьо, вельможо, Гамалійо, диньо, вольо, надійо* [5, с. 165]; 10) вирівнювання закінчень прикметників м'якої групи до закінчень твердої групи: *синий, останний, могутний, спідний* [5, с. 197; АУМ, к. 216]; 11) уживання в оруд. в. мн. присвійних займенників *твій, свій* у формах *твоєми, своєми: Такий і вдавить ся твоєми грішми* (Федькович, Ангел-Хранитель) [5, с. 214]; 12) уживання в род. в. й дав. в. одн. присвійного займенника *наший* у формах *нашого, нашому: І Василеві нашому немає догани* [5, с. 216]; 13) наявність давньої енклітичної форми особового займенника *я: Убити мня – не вбє* [5, с. 209]; 14) наявність форми збірного числівника *обоє – обá, обі: Обá хороші, обá багацькі сини* [5, с. 238]; 15) уживання дієслів 3. ос. одн. теперішнього часу без суфікса *-ть*: *несе ся, дає ся, здає ся, також – несесь, даєсь, здаєсь: Біла хмара з золотими берегами суне ся по небі та лишає за собою білі лелії* (Стефанік) [5, с. 263; АУМ, к. 240]; 16) уживання в 2 ос. мн. та 3 ос. одн. і мн. дієслів теперішнього часу недоконаного виду твердого закінчення *-т* замість *-ть*: *несут, носіт, дают, хвалит, доїт, хвалят, доят, ідят* [5, с. 263–265, 271; АУМ, к. 240]; 17) уживання архаїчних форм дієслова *бути – єсь, сьмо, сьте: Та єс дурень навіки* (Стефанік) [5, с. 277]; 18) уживання інфінітивного суфікса *-чи: стигчи, помогчи* [5, с. 293; АУМ, к. 234]; 19) вимова вставного *с* після губних у дієсловах: *гребсти, скубсти, човпсти* [5, с. 291]; 20) уживання частки *би (б)* між дієсловом та афіксом *-ся*: *я кинув би ся, вони молили б ся, я би ся вдарив* [5, с. 280].

До західноукраїнських форм В. Сімович відносив і „закінчення *-єви* замість літературного *-ю* в дав. в. одн. іменників II відміни: *кравцєви, шевцєви*” [5, с. 157]. За нормами сучасної літературної мови в дав. в. одн. вказані іменники можуть мати закінчення *-єві* та *-у* паралельно.

Для позначення *наддністрянських говірок* В. Сімович використовує терміни *Наддністрянщина* та *наддністрянські говори*, однак в окрему групу зараховує т. зв. *галицькі форми* та мову *Підгір'я*. Для наддністрянських говірок вирізняє такі риси: 1) вимова [ц] (= тс) замість [с]: *доцягати* (досягати), *прицягати* (присягати). *Нам прицягу прочитали* (Федькович, Ангел-хранитель) [5, с. 71]; 2) уживання в оруд. в. закінчення *-ов*: *Ідем в одну громаду скуті всесильнов* думкою (Франко, Каменярі) [5, с. 230]; 3) уживання давніх форм особових займенників у род. в. та дав. в.: *него, нему*: *Данило приступив д нему* (М. Шашкевич); *Селяни привязували ся до него з правдивою вдячністю і любовю* (В. Барвінський, Скошений цвіт) [5, с. 157]; 4) уживання форм числівників *двоїх, обоїм*: *Вибігли сини й винесли обоїх із хати* (Стефаник) [5, с. 238].

Для *галицьких форм*, автор граматики виокремлює як прикметні такі риси: 1) уживання давньої форми суфікса *-ійший* при творенні найвищого ступеня прикметників. *За дармо стільки серць горіло до тебе найсвятійшою* любовю? (Франко) [5, с. 188]; 2) наявність у двофонемній сполучі [дц'] середньоязикового [j] замість [д]: *дванайцять, тринайцять, двацять, трийцять, дванайцятий, трийцятий* [5, с. 233]; 3) наявність застарілих форм займенників *єсьм, еси, єсть, єсьмо, єсьте, суть*: *Великий єст Бог і велике імя его* (Шашкевич) [5, с. 275]; 4) уживання під польським впливом форм дієслова *бігти* – *побігну, побігне* (п. *robiegneć, robiegnie*) замість *побіжу, побіжить* [5, с. 310]; 5) уживання сполучника *а* не в протиставному, а в єднальному значенні: *Поляки а Українці* (*Поляки й Українці*), *дім а школа* (*дім і школа*), *між городом а лісом* (*між городом і лісом*) [5, с. 335]; 6) під польським та німецьким впливом уживання прийменника *через* замість ор. в.: *зловлена риба через мене, через поета написаний твір, повість написана через Франка* [5, с. 278].

Також в окрему групу В. Сімович виділяв територію *Підгір'я* та вказував на такі діалектні риси: вимова після губних приголосних епентетичного [j] (*любю*); тверда вимова кінцевого [ц] (*удовец*); поширеність звуку [дз] (*дзелений, Мадзур*); пом'якшена вимова шиплячих приголосних; наявність форми вказівного займенника *цес* замість *цей*.

Для *гуцульських говірок*, на думку В. Сімовича, властиві: 1) пом'якшена вимова шиплячих приголосних: *шьо* (= що), *чьис* (= час), *шьистє* (= щастя); *душия, бжььоли*: „Через те Хоткевич свій роман із гуцульського життя озаголовив „*Камяна душия*”, –

зазначає автор граматики [5, с. 49]; 2) вимова після губних приголосних епентетичного [j] замість [л] у дієсловах 1 ос. одн. і 3 ос. мн. теперішнього і майбутнього часу: *любю, лупю, здорове, купю, ловю* [5, с. 50, 305–308]; 3) творення умовного способу дієслова за допомогою частки *бих*: *Відтогди абих го* (щоб я його) *був і на свої очи не видів* (Федькович). *Так мені весело, що сто миль перелетів бих*, [перелетів би я] (Стефаник) [5, с. 256]; 4) форми дієслів минулого часу з залишками давнього перфекта: *ходив-сми, був-сми*: *Бувсми* [= я був] *наймитом, а потім вібувсми* [= я вибув] *десять* [десять] *років у воську* (Стефаник, Камінний хрест); *Бувсми межі людьми, либо мені було* (Палій) [5, с. 259].

Для характеристики *лемківських говірок* вказано лише одну ознаку дієслів 1 ос. одн. та 3 ос. мн. від інфінітива на задньоязикові [z], [k], у яких відсутня перехідна палаталізація цих приголосних. „Такі форми (*пеку, могу*) живуть іще в Лемків, – зазначає В. Сімович, – і їх уживають не раз українські інтелігенти Галичини: *А сила, жаль і лють – як ріки потекуть* (Лепкий)” [5, с. 292].

Для *закарпатських та бойківських говірок*, на думку автора підручника, характерна наявність фонем заднього ряду *ы*: *быкы* [5, с. 38].

Буковинсько-покутські говірки наділені в „Граматиці” такими рисами: 1) послідовний перехід [m'] у [k']; [d'] у [r']: *кіло* (тіло), *кісто* (тісто), *кінь* (тінь), *гіти* (діти), *гіжа* (діжа), *гві* (дві), *гвері* (двері) [5, с. 36]; 2) перехід звука [л] в [j] нескладотворче: *стів* (стіл), *орев, котев* [5, с. 43]; 3) наявність альвеолярного [л]: *лавка, слава, лебідь, ломити, луснути, тільки, більше, начальник* [5, с. 45]; 4) уживання твердого приголосного [ц]: *коверец, нівец, речинець, хлопец, удовец, кінца, клецами, полотенеца, цу* (зиму), *шибеницу* [5, с. 51]; 5) уживання діалектних форм дієслова *взяти*: *озму, озми* та *возьму, возьми* [5, с. 296]; 6) уживання форм дієслова теперішнього часу й від кореня *їха*–: *приїхати – приїхаю, відїхати – відїхаю* на місці літературного *приїжджаю, відїжджаю* [5, с. 301]; 7) уживання в 3. ос. одн. дієслів I дієвідміни форм без кінцевого *т*: *носи, роби, вози* [5, с. 306].

Для *подільських говірок* В. Сімович виокремлює такі риси: 1) тверда вимова кінцевого [ц]: „*Декуди й на галицькому Поділлі (гусятинський повіт) кажуть хлопец, кравец, швец, овец*” [5, с. 51]; 2) наявність протетичних [j], [v], [z] перед голосними: *гочі* або *вочі, гинчий, гискра, Гамерика* або *Ямерика, Йосип* або *Восип* [5, с. 72]; 3) уживання діалектної форми кількісного числівника *три* в оруд. в. – *тросма* [5, с. 238]; 4) уживання прийменника *без* зі знах. в. у значенні *через, з-за*: *Ой, тікала Бондарівна без* (через) *вишневі сади* (нар. пісня); *Ой, вронила я віночок без* (з-за) *свій дурний розум* (нар. пісня) [5, с. 316].

Серед прикмет *волинських говірок* дослідник називає: 1) уживання дієслів 2 ос. одн. теперішнього і майбутнього часу з додаванням шиплячого звука [ш]: *дасиш*, *їсиш* [5, с. 312]; 2) уживання суфікса *-jan* в дієприкметникових формах замість *-ен*: *ведяний*, *плетяний*, *зачиняний*, (по)біляний (білений) [5, с. 263].

Для позначення *середньонаддніпрянських* говірок науковець використовує термін *наддніпрянський* і виділяє такі діалектні риси: 1) вимова альвеолярного звука [л]: *луснути*, *тільки*, *більше*, *началник* [5, с. 45]; 2) пом'якшена вимова шиплячих приголосних: *курчат*, *мережать*, *вчать ся* [5, с. 49]; 3) уживання закінчення *-і* „*під впливом московської мови*” у дав. в. і місц. в. одн.: *повісті*, *суспільності* [5, с. 169].

Для *східнополіських говірок* вказано лише одну ознаку – наявність дифтонгів на місці етимологічних *о*, *е* та *ѣ*: *куїнь* (кінь), *нюис* (ніс) [5, с. 38].

Висновки. Граматика В. Сімовича засвідчила новий підхід до впорядкування української мови та методики її викладання, спираючись на практичне вивчення мовних явищ. Науковець у своїй розвідці виклав найновіші для того часу погляди на діалектну основу української літературної мови та становлення її норм, культуру мовлення й стилістику.

Перспектива подальших наукових розвідок. Подальше вивчення граматики української мови В. Сімовича залишається актуальним для сучасного розвитку філологічної науки, оскільки розкриває маловивчений етап граматичного опису української літературної мови.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:

АУМ – Атлас української мови. – Т. 2 : Волинь, Наддністрянщина, Закарпаття і суміжні землі. – К. : Наукова думка. – 1988.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булега Н. Приватне листування і норми сучасної української мови (за архівом проф. В. Сімовича) / Наталія Булега, Інна Шепетюк // Українська мова на Буковині : минуле і сучасне : Матеріали II Всеукр. наук. конф. (Чернівці, 24–26 вересня 1998 р.). – Чернівці : Місто, 1998. – С. 71–74.
2. Горбач О. Василь Сімович і його „Грамматика української мови” / Олекса Горбач // Сімович В. І. Грамматика української мови / Післяслово О. Горбача : Фотопередрук з 2-го вид. 1921 р., Київ – Ляйпціг. – Мюнхен, 1986. – 584 с. – (Укр. вільний ун-т. філософічний ф-т. Українські граматики. Вип. 5). – С. I–XII.
3. Гуцуляк Т. Епістолярна й діалектологічна спадщина Івана Панькевича в архіві Василя Сімовича / Тетяна Гуцуляк, Інна Черкез // Діалектологічні студії. 4 : Школи постаті, проблеми / Відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2004. – С. 168–176.
4. Панькевич І. Др. Василь Сімович. Грамматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці. Друге видання. Липськ, 1921 / Іван Панькевич // Літературно-науковий вістник. – Львів : З друкарні Наук. тов. ім. Шевченка, 1923. – Р. XXII. – Т. LXXX. – Кн. VII. – С. 376–381.
5. Сімович В. Грамматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці / Василь Сімович. – Друге видання з одмінами й додатками. – Київ-Ляйпціг : Українська накладня, 1921. – 584 с. – 2 іл.
6. Сімович В. Праці у двох томах. Том 1 : Мовознавство / Упорядкування і передмова Людмили Ткач / Василь Сімович. – Чернівці : Книги – XXI, 2005. – 520 с. – Бібліогр. в підряд. приміт.
7. Сімович В. Праці у двох томах. Том 2 : Літературознавство. Культура / упоряд. / Василь Сімович. – Чернівці : Книги – XXI, 2005. – 904 с. – Біблогр. в підряд. приміт.
8. Тарновецька Л. Василь Сімович і національно-культурне життя Буковини / Людмила Тарновецька // III міжнародна історико-красназнавча конференція, присвячена 120-річчю заснування Чернівецького університету : матеріали наук. конф. – Чернівці : Рута, 1995. – С. 89–93.
9. Тарновецька Л. О. Мовознавча спадщина Василя Сімовича і сучасність / Людмила Тарновецька // Культура

слова : Респ. міжвід. зб. – К. : Наук. думка, 1991. – Вип. 41. – С. 52–58.

10. Тарновецька-Ткач Л. Коментарі В. Сімовича до „Кобзаря” у народному виданні 1921 р. (Катеринослав – Кам’янець – Ляйпціг) / Людмила Тарновецька-Ткач // Тарас Шевченко і українська культура ХХІ століття : зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. симпозиуму (19–20 травня 2000 р.) – Кам’янець-Подільський, 2000. – С. 131–138.

11. Тимченко Є. Др. Василь Сімович. Практична граматики української мови. – Раштат. – 1918. : [рецензія] / Євген Тимченко // Книгарь (літопис українського письменства). – Тов-во „Час” у Києві. – серпень-вересень 1918. – Число 12–13. – С. 716–718.

12. Ткач Л. Мовознавчий світогляд Василя Сімовича в контексті сучасних потреб українського мовознавства / Людмила Ткач // Науковий вісник Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича : зб. наук. праць / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 312–313 : Слов’янська філологія. – С. 29–35.

13. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900–1941) : Стан і статус / Ю. Шевельов. – Чернівці : Рута, 1998. – 208 с. – Бібліогр. в підряд. приміт. та на С. 176–83.

Одержано редакцією 07. 02. 2013 р.

Прийнято до публікації 18. 03. 2013 р.

Ольга Кацімон

**„Грамматика украинского языка” (1921) В. Сімовича
как источник диалектологических исследований**

В статтє проанализирована „Грамматика для самообучения и в помощь школьной науке” (1921) В. Сімовича как источник исследования говоров украинского языка. Обнаружены основные диалектные черты, присущие говору в первую очередь юго-западного наречия на примере произведений классиков украинского писательства.

Ключевые слова: Буковина, буковинско-покутский говор, В. Сімович, волынский говор, галицкий диалект, говоры юго-западного наречия, Грамматика украинского языка, гуцульский говор, диалектология, западноукраинская языковая традиция, история языкознания, лемковский говор, поднепровский говор, Подгорье, подольский говор.

Olha Katsimon

**„Ukrainian grammar” (1921)
by V. Simovych as a source of dialectological studies**

The present article provides a profound analysis of the manual „Grammar book for self-education and assistance in schooling” (1921) by V. Simovych as a source of the Ukrainian patois research. The author reveals the basic dialect features, which are inherent for the patois of south and west dialects, employing the texts of the Ukrainian literature classics.

Key words: Bukovyna, Bukovyna and Pokuttya patois, V. Simovych, Volyn patois, Halych dialect, patois of southern and western dialects, Ukrainian Grammar, Hutsul patois, dialectology, West Ukrainian language tradition, the history of linguistics, Lemky patois, Upper Dniester patois, Pidhrya, Podilya patois.

УДК 811. 161. 2’282

Тетяна Кукса

**ЛІНГВОГЕОГРАФІЧНА КВАЛІФІКАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ
ГОВІРОК КРИМУ**

У статті представлено результати лінгвогеографічного вивчення українських говірок Криму на матеріалі сільськогосподарських фітономінацій: здійснено спробу кваліфікації досліджуваних говірок і встановлено їхню внутрішню диференціацію за материнською основою, виявлено основні діалектні риси, ареалогічні тенденції їхнього